

Omaniku ootused aktsiaseltsile Eesti Raudtee

Sissejuhatus

Käesolevasse dokumenti on koondatud riigi kui AS Eesti Raudtee ainuaktsionäri põhilised ootused Eesti Raudtee tegevusele.

Eesti Vabariik seab endale kuuluvatele äriühingutele neli peamist eesmärki:

- tegeleda valitud valdkonnas kasumliku ja efektiivse majandustegevusega, mis tagab riigile optimaalse ja stabiilse omanikutulu;
- täita riigi poolt kehtestatud strateegilisi eesmärke vastavalt äriühingu suhtes kohaldatavatele seadustele, regulatsioonidele ja arengukavadele;
- olla Eesti äriühingutele heaks eeskujuks heade juhtimistavade, sotsiaalse vastutuse ning kõrge ärikultuuri poolest järgides vastutustundliku ühingujuhtimise põhimõtteid ja integreerides need äriühingu igapäevategevusse, juhtimisse ja strateegiasse;
- hinnata Venemaa ja Valgevene ettevõtjatega ärisuhete eetilistust ning loobuda sellistest ärisuhetest, mis ei ole vältimatult vajalikud piiriülese raudteeliikluse ja avaliku raudtee toimepidevuse tagamiseks ning seaduses ja rahvusvahelistes lepingutes ettenähtud kohustuste täitmiseks.

Juhtimine

Riigi poolt püstitatud eesmärkide saavutamise eest vastutavad äriühingute nõukogud ja juhatused. Erinevate eesmärkide tasakaalustamise ja omaniku huvide harmoonilise ning pikaajalise kaitsmise eest vastutavad äriühingute nõukogud.

Äriühingu juhatuse esimehel on nõutav riigisaladuse juurdepääsuluba.

AS-i Eesti Raudtee klassifikatsioon riigivaraseaduse alusel: valdavalt avalike eesmärkidega äriühing.

Eesti Vabariik omab AS-is Eesti Raudtee osalustjärgmistel kaalutlustel:

- Eesti suurima raudtee-ettevõtjana on AS-il Eesti Raudtee strateegiliselt oluline ülesanne tagada raudteeinfrastruktuuri korrashoid nii reisijate- kui ka kaubaveo teenindamiseks;
- AS Eesti Raudtee vastutada ja teostada on lisaks raudteevõrgu arendamise ja toimimise tagamisele, taseme hoidmisele ja arenguks eelduste loomisele raudtee teenindusrajatiste käitamine, liiklusjuhtimine ja ohutus raudteel;
- AS Eesti Raudtee täidab 1520mm raudteede süsteemi osana majandus- ja taristuministri volitusel raudteeadministratsiooni funktsiooni piiriüleisel koostööl SRÜ ja Balti riikide raudteedega;
- AS Eesti Raudtee tegevuse kaudu on võimalik luua ja kujundada raudteega seotud valdkondade tegevuskeskkonda, s.h. turundada koostöös turuosalistega Eestit kui efektiivset ja usaldusväärset transpordi- ja transiidikoridori eesmärgiga suurendada kauba- ja reisiveo mahtusid;

- Võimaldada Eestis jätkata raudteevedudega ka juhul, kui raudteeinfrastruktuuri majandamist ei ole võimalik enam kasutustasude arvelt katta.

Käesolevas dokumendis sisalduvaid riigi kui omaniku ootusi vaatab AS Eesti Raudtee aktsiate valitseja üle ning ajakohastab neid vajadusel.

Strateegilised eesmärgid

AS Eesti Raudtee omamise strateegiline eesmärk on tagada avaliku raudtee kaasaegsetele tehnilistele normidele ja ohutusnõuetele ning avatud veoturu ootustele vastavus, st kvaliteetne avalik teenus. AS Eesti Raudtee on vastutav raudteeinfrastruktuuri majandamise eest samas etendades olulist rolli Eesti transpordisüsteemis ja majanduses tervikuna. Tegemist on riigile strateegiliselt olulise taristuettevõttega, mis omab ka riigikaitseolulist funktsiooni. Riik tagab läbi äriühingu kõikidele turuosalistele avatud ja läbipaistva juurdepääsu AS Eesti Raudtee raudteeinfrastruktuurile ning tõrgeteta raudteeühenduse Eesti sadamate ja naaberriikide 1520 mm rööpmelaiusega raudteevõrkude vahel.

AS Eesti Raudtee on äriühing, millel on avalikku huvi kui ka ärilist huvi kandvad eesmärgid. Avalikku huvi kandvate eesmärkide täitmisel peab äriühing esmajärjekorras lähtuma Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud Avaliku raudteeinfrastruktuuri arendamist suunavast tegevuskavast. Tegevuskava perioodil on peamised avaliku huvi eesmärgid olemasoleva raudteeinfrastruktuuri korrashoidmine ning parendamine, et vähendada suuremate keskuste vahelist aegruumilist vahemaad ja luua eeldused reisijate- ja kaubaveo jätkuvaks nihkeks maanteelt raudteele. Selleks, et tagada ettevõttele kuuluval raudteeinfrastruktuuril ka edaspidi kvaliteetne teenus, on lähiaastatel vajalikud Tallinn-Keila-Paldiski/Riisipere, Tapa-Tartu ja Tapa-Narva raudtee rekonstrueerimine, taristuülene turvanguüsteemide moderniseerimine, liikluskorralduse automatiseerimine ja protsesside digitaliseerimine ning ettevalmistuste tegemine avaliku raudtee elektrifitseerimiseks ja Turba-Haapsalu-Rohuküla raudtee ehitamiseks.

Äriline eesmärkide täitmisel peab äriühing jälgima, et oleks tagatud äriühingu jätkusuutlik majandamine (investeeringud). Lisaks seab omanik aktsiaseltsile Eesti Raudtee eesmärgiks toimida kauba- ja reisijateveo arengumootorina, võimaldades koondada sektorit hõlmav teadmine ning initsieerida uusi kontakte, võrgustikke ja äriideid.

Finantseesmärgid

Kasumlikkus

AS Eesti Raudtee tegutseb monopoolsel turul ning tema tulud sõltuvad otseselt raudteekauba- ja reisijateveo mahtudest ning riigi poolt eraldatavast sihtotstarbelisest toetusest raudteeinfrastruktuuri majandamiseks. Raudteeinfrastruktuuri kasutustasu arvestamise põhimõtted on kinnitatud majandus- ja taristuministri määrusega ning kasutustasu määrab sõltumatu osapoolena Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Arvestades kaubaveomahu vähenemist, põhimõtet raudteeinfrastruktuuri kasutamise eest lisatasude määramisel järgida erinevate turusegmentide võimekust tasu maksta, ja suurt investeerimisvajadust eeldatakse, et AS

Eesti Raudtee ei teeni lähiaastatel kasumit. Seega on lähiaastatel oluline, et riik katab oma eelarvest läbi sihtotstarbelise toetuse AS Eesti Raudtee raudteeinfrastruktuuri majandamise kulusid. Sellele vaatamata on majandus- ja taristuministri ootus Eesti Raudteel veetavate kaubamahtude kasvuks ning riigieelarvest vajaminevate eraldiste minimeerimiseks.

Konservatiivsus

Riigi kui omaniku ootus on, et kõik tema omanduses olevad äriühingud teostavad enda majandustegevust keskmisest madalamate riskidega ja konservatiivse kapitalisstruktuuriga.

Äriühingud peavad tagama oma tegevuse jätkusuutlikkuse pideva uuendus- ja arendustööga ning vajalike investeeringutega. Arvestades suure avaliku huviga, panustab lisaks äriühingu põhitegevuse rahavoogudest tehtavatele investeeringutele ka riik projektidesse, mis on seotud eeskätt reisijateveo kvaliteetse teenuse, s.t vähemalt 120 km/h ja võimalusel 135 km/h liikumiskiiruse, piisava läbilaskevõime, kaasaegsete turvangusüsteemide ja ohutu rongiliikluse tagamisega. Kõik plaanitavad investeeringud peavad olema põhjalikult läbi analüüsitud ning kaasnevad riskid tuvastatud ja arvesse võetud. Optimaalse omakapitali proportsiooni koguvaradest määrab Rahandusministeerium „Riigi osalusega äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute koondaruandes“.

Efektiivsus

Riigi kui omaniku ootuseks on, et kõik tema omanduses olevad äriühingud teostavad enda majandustegevust tõhusalt ning ressursisäästlikult. Äriühingud peavad defineerima enda tegevusvaldkonnale kohased efektiivsusmõõdikud ning püüdlema nende järkjärgulise parandamise poole. AS Eesti Raudtee peab tegelema aktiivselt Eesti raudteevõrgu turundamisega, luues seejuures tervikliku tingimuste süsteemi rahvusvahelise kaubavahetuse toimimiseks ja tagades seeläbi raudteeinfrastruktuuri majandamise tulude suurenemise. Tulude suurendamise kõrval tuleb muuhulgas leida võimalusi tegevuskulude optimeerimiseks.

Omanikutulu

Kõik äriühingud peavad defineerima omanikutulu poliitika ning esitama selle teadmiseks üldkoosolekule. Tuginedes omanikutulu poliitikale teeb valitsev ministeerium omanikutulu ettepaneku Rahandusministeeriumile. Rahandusministeeriumi ettepanekul otsustab Vabariigi Valitsus äriühingu dividendisumma või -määra, millest osaluse valitseja peab üldkoosolekul hääletamisel juhinduma. Kuna AS Eesti Raudtee ei ole vabal turul opereeriv riigi äriühing, siis riik ei oota ASilt Eesti Raudtee stabiilseid dividende, vaid vastav otsus tehakse arvestades ettevõtte võimalusi ja seda ka pikaajalises perspektiivis.